

Hå kommune
Rådhusgata 8
4360 VARHAUG

Kontakt saksbehandler

Knut Ragnar Slettebø, 51568951
knut.slettebo@statsforvalteren.no

Avgjørelse – søknad om å gi forskrift for å definere Oгна som typisk turiststed

Statsforvalteren godkjenner kommunens søknad om å gi forskrift for å regne Oгна som typisk turiststed, jf. helligdagsfredloven § 5 nr. 4. Tidsrommet begrenses til perioden 1. april til 10. september.

Vi viser til søknaden fra Hå kommune datert 25.08.2022.

Sakens bakgrunn

Hå kommune har på vegne av Oгна landhandel søkt Statsforvalteren om å gi forskrift som definerer Oгна som typisk turiststed for hele året etter helligdagsfredloven § 5 sjette ledd.

Søknaden fra Oгна landhandel er datert 02.11.2021. I søknaden er det vist til at Oгна har 120 husstander, og at dette i seg selv ikke er et tilstrekkelig til å kunne drive butikk. På grunn av alle turistene i området klarer likevel Oгна landhandel å få virksomheten til å gå rundt.

Oгна landhandel peker på at det i området rundt Oгна er både campingplasser og større hytteområder. Antall fritidsboliger overstiger langt antall fastboende her. Turistene som ferierer ved Oгна, tiltrekkes av golfbanen, fiskemulighetene og de flotte strendene. Det ble solgt ca. 3 000 fiskekort i 2021, og strendene besøkes årlig av titusener av turister. Satsing på turisme forutsetter at butikken kan ha åpent når turistene er på stedet.

Hå kommune ved *Kommunestyret* fattet 16.06.2022 følgende vedtak:

*«Kommunestyret i Hå er positiv til søknaden frå Oгна Landhandel v Ove Kverme. Søknad om å gi forskrift for å definere Oгна som typisk turiststed.
Kommunestyret er positive til at Hå kommune sender søknad til Statsforvalteren om å gi forskrift for å definere Oгна som typisk turiststed.»*

I saksframlegget til møtet i kommunestyret viser kommunedirektøren til at det er et sterkt fokus på turisme i regionen. Ognå har klare kvaliteter når det gjelder blant annet sykkelturisme. For at den sørlige delen av Hå kommune skal kunne utvikle seg og satse enda mer på turisme, vil det være svært positivt å gi forskrift som definerer Ognå som typisk turiststed.

Statsforvalteren mottok søknaden fra Hå kommune 25.08.2022. Statsforvalteren bad i brev datert 06.10.2022 om å få oversendt omsetningstall for Ognå landhandel, samt om en nærmere redegjørelse for hvilke attraksjoner og aktiviteter som trekker turister til Ognå.

Hå kommune svarte på henvendelsen i brev datert 17.10.2022. Kommunen viser i svaret til at Ognå er et attraktivt sted for både turgåere og badegjester. Kunstnere har latt seg begeistre av det unike lyset her i lang tid; blant annet har Kitty Kielland tidligere kommet til Ognå for å male. Nasjonal turistveg Jæren går via Ognå. I tillegg har stedet en middelalderkirke, en kraftstasjon, og mange krigsminner. Ognå har en kjent lakseelv og et kulturtilbud ved Grønfed kulturtun som turister tar aktivt del i.

Statsforvalteren bad i brev datert 30.01.2023 om ytterligere opplysninger om hvordan salget fordeler seg gjennom året, og hvorfor butikken er avhengig av salg til turister i turistsesongen. Vi stilte i brev datert 07.02.2023 et ytterligere spørsmål om hvorvidt søknaden til kommunen var ment å gjelde for hele året, eller bare for sommermånedene.

Hå kommune besvarte spørsmålene i brev datert 16.02.2023. Kommunen presiserte at det var søkt om søndagsåpent for hele året. I tillegg viste kommunen til et brev fra Merkur-konsulent Lars Helgeland. I brevet redegjøres det for hvor stor del av omsetningen som går til turisme. Basert på beregningene til konsulenten kan halvparten av den årlige omsetningen ved butikken tilskrives turisme.

Statsforvalteren sendte saken på høring til Agder og Rogaland Handel og kontor, samt NHO Rogaland. Vi har ikke mottatt merknader.

Statsforvalteren viser ellers til sakens dokumenter.

Statsforvalterens vurdering

Helligdagsfredloven har som formål å «*verne om det gudstjenestelige liv og den alminnelige fred på helligdager og [...] å gi høytiden ro og verdighet*», jf. § 1. I tråd med lovens formål er hovedregelen at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på helligdager, jf. § 5 første ledd.

Fra utgangspunktet om at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på helligdager, er det gjort flere unntak. Denne saken gjelder unntaket etter § 5 andre ledd nr. 4 for steder som statsforvalteren etter vedtak regner som typiske turiststeder.

Vilkårene for hvilke områder statsforvalteren kan definere som typisk turiststed, fremgår av § 5 sjette ledd:

«Statsforvalteren kan etter søknad fra kommunen ved forskrift bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes områder der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.»

For at et område skal regnes som et typisk turiststed, er det altså et vilkår at salget i de aktuelle periodene «*hovedsakelig skjer til turister*». Er dette vilkåret oppfylt, «*kan*» kommunen bestemme at området skal regnes som «*typisk turiststed*».

Hovedsakelig salg til turister

Det første spørsmålet Statsforvalteren må ta stilling til, er om Ogna er et område der salget i perioder «*hovedsakelig skjer til turister*», jf. § 5 sjette ledd.

Ut fra ordlyden, «*hovedsakelig*», vil det være en forutsetning for at et område skal kunne defineres som typisk turiststed, at en overvekt av salget i den aktuelle perioden er til turister. Kan mindre enn halvparten av salget tilskrives turisme, er det altså klart at vilkåret ikke er oppfylt. Ut over dette gir ordlyden begrenset veiledning. Eksakt hvor lang den aktuelle perioden må være, og hvor stor omsetningen til turister må være, vil måtte avgjøres konkret i det enkelte tilfelle, jf. Ot.prp. nr. 11 (2002-2003) side 8.

I praksis vil det ikke være mulig å fastslå nøyaktig hvor stor del av omsetningen turister står for. Omsetningstall, sammenholdt med andre momenter i søknaden, vil imidlertid kunne sannsynliggjøre at vilkåret er oppfylt. Statsforvalteren legger til grunn at det vil være en forutsetning for at vilkåret skal være oppfylt, at salget øker markant i perioden statusen typisk turiststed innvilges for.

Statsforvalteren har mottatt omsetningstall for Ogna landhandel for 2021 og 2022. I tillegg har vi fått oversendt et skriv fra Merkur-konsulent Lars Helgeland der det er gjort en beregning av hvilken andel av omsetningen i butikken som kommer fra turister. Basert på antall innbyggere på Ogna og en beregnet handelslekkasje på 40 % har konsulenten kommet til at salget til fastboende utgjør 48 % av omsetningen til Ogna landhandel. Forutsatt at alt salg ut over dette tilskrives turisme, vil da turister stå for rundt 52 % av handelen i butikken på årsbasis.

Slik Statsforvalteren vurderer det, vil det være en viss grad av usikkerhet knyttet til beregningene ovenfor. Det er heller ikke uten videre slik at alt salg til andre enn fastboende «*skjer til turister*», jf. § 5 sjette ledd andre punktum. Beregningene gir derfor ikke grunnlag for å trekke sikre slutninger om hvor stor del av handelen som skjer til turister. Tallene peker imidlertid klart i retning av at en vesentlig del av salget på årsbasis nettopp skjer til turister. Sammenholdes dette med at omsetningstallene for Ogna landhandel for 2021 viser en omsetningsøkning på 38 % prosent fra januar og februar til juni og juli, finner vi det sannsynliggjort at salget i sommermånedene «*hovedsakelig skjer til turister*», jf. § 5 sjette ledd.

Statsforvalteren finner på denne bakgrunn at Ogna om sommeren er et område der salget «*hovedsakelig skjer til turister*», jf. § 5 sjette ledd, og at inngangsvilkåret dermed er oppfylt.

Typisk turiststed

Statsforvalteren må etter dette vurdere om Ogna skal regnes som et «*typisk turiststed*», for hele eller deler av året, etter § 5 sjette ledd, jf. § 5 andre ledd nr. 4.

Ordlyden, «*typisk turiststed*», peker i retning av at ikke ethvert sted som opplever en tilstrømning av tilreisende, vil oppfylle vilkåret. Statsforvalteren ser det slik at det må være tale om et område som har noen særegne kvaliteter som turiststed – noe som skiller stedet ut. I forarbeidene er steder som Beitostølen, Geiranger, Geilo og Lyngør pekt ut som eksempler på typiske turiststeder, jf. Ot.prp. nr. 11 (2002-2003) side 8. Eksemplifiseringen tilsier at det skal en del til for å regne et område som et typisk turiststed i lovens forstand.

Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet har i en uttalelse med referanse 12/2615 vist til at hvorvidt et område skal regnes som et typisk turiststed, må bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Departementet understreker at det må foretas en helhetsvurdering der det skal legges vekt på alle aktuelle interesser.

Sentrale momenter i vurderingen vil være hvilke særtrekk området har som gjør det attraktivt som destinasjon, samt i hvilken grad eksisterende utsalgssteder er avhengig av turisme for å oppnå lønnsomhet. Når det gjelder sistnevnte moment, vil vi særlig vise til uttalelsene i forarbeidene om at man med typiske turiststeder har tenkt på mindre steder, der de faste innbyggerne er få i forhold til tallet på tilreisende, og der *«dei næringsdrivande ofte er avhengige av turistsesongen, da kundegrunnlaget er for lite til at dei kan overleve av sal til fastbuande»*, jf. Ot.prp. nr. 11 (2002-2003) side 8. I lys av forarbeidsuttalelsene ser vi det slik at hensynet til å opprettholde lokalt næringsliv på mindre steder er et bærende hensyn bak unntaket for typiske turiststeder.

Ut fra de opplysningene Statsforvalteren har mottatt i saken, finner vi det klart at turisme utgjør et vesentlig bidrag til omsetningen ved Ogna landhandel. Tenker man salget til turistene bort, ville det neppe vært mulig å drive en butikk av den størrelse, og med det antall ansatte, som Ogna landhandel har. Statsforvalteren legger derfor til grunn at de næringsdrivende her er avhengige av turistsesongen for å opprettholde virksomheten. I lys av at nettopp hensynet til å opprettholde lokalt næringsliv må anses som et bærende hensyn bak unntaket for typiske turiststeder, finner vi at dette er et forholdsvis tungtveiende moment til fordel for å regne Ogna som et typisk turiststed.

Slik Statsforvalteren vurderer det, har videre Ogna flere særtrekk som gjør området attraktivt som destinasjon. I denne saken er det særlig vist til at stedet har attraktive strender, en mye brukt golfbane, samt en god lakseelv, og at Nasjonal turistveg Jæren går gjennom Ogna. Selv om dette hver for seg er attraksjoner som ikke er unike for Ogna, gjør summen av dem at området står ut som et typisk turiststed i regional sammenheng. Trekker man linjen til eksemplene i forarbeidene, er det samtidig naturlig å vurdere det slik at Ogna ikke ligger i det øvre sjikt av hvilke områder som etter loven kan regnes som typiske turiststeder.

Statsforvalteren ser det etter dette slik at Ogna har en del kvaliteter som gjør det naturlig å regne området som et typisk turiststed. Disse kvalitetene bidrar til å trekke dagsturister til området. Slike turister vil ha et særlig behov for søndagsåpne butikker. Hensynet til å opprettholde lokalt næringsliv gjør seg videre forholdsvis tungt gjeldende i denne saken. Statsforvalteren har på denne bakgrunn, etter en konkret helhetsvurdering, funnet grunnlag for å bestemme ved forskrift at Ogna skal regnes som et *«typisk turiststed»*, jf. § 5 sjetten ledd.

Statsforvalteren vil bemerke at vår avgjørelse er fattet under tvil. Vilkårene i loven er strenge, og eksemplene i forarbeidene tilsier at terskelen er høy. Praksis mellom ulike statsforvalterembeter er også sprikende. Det foregår for tiden et arbeid i regi av Statsforvalteren i Innlandet som kan bidra til en mer enhetlig praksis på tvers av statsforvalterembetene. Resultatet av dette arbeidet kan få betydning for praktiseringen av regelverket i Rogaland. Vi har imidlertid funnet det riktig å behandle denne søknaden ut fra hva vi oppfatter som riktig tolkning av regelverket slik det praktiseres i dag.

Når det gjelder spørsmålet om hvilken periode statusen som typisk turiststed skal gjelde for, ser vi det slik at den mest markante omsetningsveksten er knyttet til sommermånedene juni og juli. Det er derfor i denne perioden hensynene som taler for å regne Ogna som et typisk turiststed, gjør seg sterkest gjeldende. Samtidig er det klart at Ogna også ut over denne perioden har attraksjoner som trekker turister til stedet. Statsforvalteren har derfor etter en konkret vurdering kommet til at Ogna

skal regnes som et «*typisk turiststed*» etter § 5 sjette ledd fra 1. april til og med avslutningen av laksesesongen 10. september.

Avgjørelse:

Statsforvalteren godkjenner Hå kommunes søknad om at Oгна kan bli definert som typisk turiststed. Tidsrommet begrenses til perioden 1. april til 10. september.

Godkjenningen vil bli gitt ved forskrift som offentliggjøres på Lovdata.

Statsforvalterens avgjørelse om å utarbeide forskrift er ikke et enkeltvedtak. Avgjørelsen kan derfor ikke påklages, jf. Ot.prp. nr. 11 (2002-2003) side 1.

Med hilsen

Bent Høie (e.f.)
statsforvalter

Monica Nessa
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent